

Tractatvs De Sacramentis Et Censvris

Hurtado, Gaspar

Moretus, 1633

Dispvtatio VI. De contritione peccatorum requisita ad effectum & ad
valorem Sacramenti Pœnitentiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94788](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94788)

salua confistere, attentâ virtute Sacramentali ipsorum verborum, quam habent ex superaddita institutione Christi, & attempo effectu Sacramentali ipsorum. Quia dicta verba ex institutione Christi, tamquam pars essentialis formalis completiua Sacramenti Pœnitentia, simul cum contritione & confessione pœnitentis presuppositis, conferunt, quantum est ex se, gratiam ex se remittentem peccata saltem quoad culpam, etiam si aliquando per accidens non remittant illa in actu secundo, quantum præsupponuntur remissa; minister ergo abolutionis, præsuppositis sufficiente contritione & legitima confessione pœnitentis, verè profert & dicit, *Ego quantum est ex me, seu quantum ad me attinet, remitto tibi peccata tua quoad culpam, & te ab eis libero quodam tam, quia ipsè suis verbis, ut instituit à Christo, confert pœnitenti gratiam quantum est ex ipsa remittentem peccata, quo minister verificat sensum & significatum dictorum verborum.* Et in hoc sensu potest habere locum expostio S. Thomæ, & etiam expostio Suarez, quia scilicet minister efficit completiua Sacramentum, & confert gratiam Sacramentalem, quibus dicta

significatio verborum verificatur; & non quia dicta verba significant collationem Sacramenti absolutionis, nec gratiam remissiunam.
Verba ergo absolutionis, *Ego te absoluo a peccatis tuis*, significacione verbali, quam habent ex hominum institutione, significant remissionem ipsam peccatorum saltem quantum ad culpam, & eam totaliter & sufficienter significant; significatio vero Sacramentali, quam habent ex superaddita institutione Christi, immediate significant (sicut & conferunt) gratiam remissiunam peccatorum, ratione cuius verificant dicta verba quoad significacionem verbalem, quam habent ex institutione hominum, quia ratione talis gratia & mediante ipsa verificatur, quod minister absoluens quantum est ex se remittat peccata, & ab eis liberet. Hactenam significatio Sacramentalis indubitate conuenit absolutioni Sacerdotis, & contritioni & confessioni penitentis simul sumptis, & non soli absolutioni, & in illis tribus sic sumptus est indubitate (ea proportione qua anima rationis est indubitate tota in omnibus partibus corporis) & non in sola absolutione.

DISPUTATIO VI.

De contritione peccatorum requisita ad effectum & ad valorem Sacramenti Poenitentiae.

NOMINE contritionis intelligimus dispenitentiam peccati, prout abstrahit sub disunctione à dispenitentia pura, quia non est formaliter dolor, sed radix illius; & à dispenitentia dolorosa, orta ex dicta pura dispenitentia: intelligimus enim vnam vel alteram sub disunctione, quia ad effectum, & ad valorem Sacramenti Pœnitentie eodem modo sufficit aut non sufficit vna & altera, & vtraque potest appellari dolor, quia prior est radicaliter dolor, & posterior est dolor formaliter; & nomine contritionis intelligimus contritionem sub disunctione, abstrahentem à perfecta & ab imperfecta, vnam videlicet vel alteram sub disunctione.

requiratur aliqui expressa contrito ad percipiendum fructum seu effectum huius Sacramenti.

Silvester v. *Confessio* 1. q. 21. Rosella v. *Confessio* 1. q. 4. & Angelus v. *Confessio* 1. num. 27. docent, ad id sufficiere intentionem suscipiendi Sacramentum ipsum, & non esse necessariam aliquam expressam contritionem seu dispergientiam; quia intentio suscipiendi Sacramentum Pœnitentiae, est quædam virtualis contritio, & dispergientia peccatorum, qua ad id sufficiens videtur.

Silvester
Rosella
Angelus

Suarez vero d. 26. sect. 1. Vasquez q. 92. art. 1. Suarez. dub. 1. *Ægidius* disp. 4. dub. 5. & communiter. Vasquez. *Ægidius*. Doctores docent, ad id non sufficere voluntatem suscipiendo *Sacramentum Pénitentiae*, sed necessariam esse aliquam expreſſam contritionem, seu disponentiam peccatorum: quod aperie constat ex Decreto Eugenij IV. & ex Tridentino sess. 14. Eugen. IV. cap. 4. dum dicunt, contritionem (quam asserunt Trident. esse dolorem, & Tridentinum addit, & detestacionem) esse partem *Sacramenti Pénitentiae*, & ut ex contextu constat, absque dubio loquuntur de contritione expreſſa, & de expreſſo dolore: est autem contrito, ut diximus Disputatione IV. Difficultate 1. pars essentialis, & requisita ad essentialium *Sacramenti Pénitentiae*; ergo contrito expreſſa etiam est requisita ad percipiendum effectum huius *Sacramenti*, quia non cauſatur nisi ab iplo *Sacramento* essentialiter perfecto. Requiri autem ad effectum huius *Sacramenti* non iolum ut parte, sed etiam ut dispositionem, satis significat Tridentinum dicto c. 4. ad finem.

Vnde post Decretum Eugenij IV. & post Tridentinum, opinio aduersariorum non est satis tuta.

Supponimus (in quo conueniunt Doctores) ad effectum Sacramenti Pœnitentia percipiendum, gratiam videlicet Sacramentalem remissiunam peccatorum, requiri in pœnitente intentionem seu voluntatem Iuscipliendi hoc Sacramentum, quia ex institutione Christi requiritur ad valorem seu essentiam Sacramenti, non tamquam partem supra quam cadat ab solutio, sed tamquam quid præium ad ipsam essentiam: ab quo effensa autem seu valore Sacramenti nequit percipi fructus illius, quia iste causatur, ab ipso Sacramento essentialem perfecto.

Hoc supposito, difficultas est, An præter intentionem suscipiendi Sacramentum pœnitentia-

DIFFICULTAS II.

Vtrum ad effectum Sacramenti Pænitentie sufficiat contritio imperfecta.

Magister. Bonaventura, Gabriel & Maior in Bonaventura. 4. distin. 18. Marsilius quest. 12. art. 2. Hugo de S. Victore in Summa Tractatu s. cap. 11. Richardus de S. Victore Tract. de Potestate ligadi & soluendi, cap. 12. & Medina Cod. de Confessione quest. 38. docent, ad effectum Sacramenti Pænitentia percepit. ad prærequisitum esse contritionem imperfectam & non sufficiat contritio imperfectam, quæ dicitur attritio. Primo, quia peccator prius viuificatur a Deo, quām absoluatur a Sacerdote, ut indicare videntur Gregorius, Clietouanus, & Augustinus, quos retulimus Disp. v. Diffic. II. ergo ad absolutionem præsupponi debet contritio perfecta, per quam peccator viuificetur & iustificetur; ergo etiam debet præsupponi ad percipiendum effectum Sacramenti Pænitentia, qui ab alio absolutione non percipitur. Secundo, quia confessio est peccatorum prout sunt offensa Dei; ergo etiam contritio debet esse peccatorum prout sunt offensa Dei, quia debet conformari & proportionari confessioni; cōtritio autem peccatorum prout sunt offensa Dei, est contritio perfecta. Tertio, quia Sacramentum Pænitentia institutum est ad remissionem peccatorum, quibus peccator propria voluntate auerteris est a Deo; ergo ad percipiendum eam remissionem in hoc Sacramento, prærequisitum contritio, quia peccator propria voluntate convertatur in Deum; sed non convertitur in Deum, nisi media contritione perfecta ergo hæc prærequiritur ad percipiendum effectum huius Sacramenti.

S. Thomas. S. Thomas verò in 4. disput. 17. quest. 3. art. 5. quæstiunc. 1. Scotus dist. 14. quest. 4. art. 3. Paludanus dist. 19. quest. 1. art. 2. Canus Relect. de Pænitentia p. 5. Ledesma 2. par. quarti, quest. 20. art. 1. Suarez disp. 20. Vasquez quest. 92. art. 1. dubio 2. & Egidius quest. 62. art. 1. dub. 2. docent, & merito, ad percipiendum effectum Sacramenti Pænitentia non prærequiriri contritionem perfectam, sed sufficiere imperfectam seu attritionem. Quod efficaciter deditur ex Tridentino sess. 14. cap. 4. dum de contritione imperfecta seu attritione art: *Quamvis sine Sacramento Pænitentia per se ad iustificationem perducere nequeat peccatorem, tamen cum ad Dei gratiam in Sacramento Pænitentia impetranda disponit.* Subintelligit autem, sufficienter & infallibiliter, quia extra Sacramentum etiam disponit (ut ex se patet, & in eodem cap. supponitur) sed non sufficienter ultimò, & infallibiliter, ut in eodem cap. significatur, dum dicitur: *Quamvis sine Sacramento Pænitentia per se ad iustificationem perducere nequeat peccatorem.*

Et ratione ab absurdo desumpta probatur; quia si contritio perfecta prærequiritur ad effectum huius Sacramenti, & ad absolutionem Sacerdotis, verè auferitur potestas clauis ad remittendam peccata quoad culpam, quia antequam hoc Sacramentum sit essentia perfectum, quod sic absolutione perficitur, præsupponetur peccatum remissum quoad culpam per eam contritionem perfectam.

Ad primam ergo rationem aduersarij, ex prædictis Patribus defumptam, iam diximus Disp. v. Diffic. II. eos non loqui de viuificatione sanctitatis & gratia, sed de aliquali motu vita, quo peccator mouetur dispositu ad iustificationem.

Ad secundam negamus, confessionem esse peccatorum ut sunt offensa Dei, quāmvis sit peccatorum quæ verè sunt offensa Dei: & quāmvis esse peccatorum ut sunt offensa Dei, ex eo non inferatur, contritionem prærequisitam esse eorum ut sunt offensa Dei, quia contritio non debet conformari confessioni in motu, sed tantum in materia, in eo videlicet, quod sit eorum peccatorum quorum sit confessio.

Ad tertiam concedimus, Sacramentum Pænitentia institutum esse ad remissionem peccatorum, quibus propria voluntate auerteris sumus a Deo; negamus tamen, ad eam percipiendam in hoc Sacramento prærequiriri conuersionem in Deum.

Id verò, quoad ad dunt Henriquez Quodlib. I. Henr. q. 32. Caietanus q. 84. art. 1. & Ferrar. 4. contra Caietanus c. 72. nempe, quod quāmvis attritio sufficiat ut peccator accedit ad hoc Sacramentum, & absolutionem recipiat, tamen iustificationem non fieri nisi media contritione, excitata virtute absolutionis prævia attritione suscepit; falso est, ut aduertunt Vasquez & Suarez: quia attritio sufficiens & infallibiliter disponit ad iustificationem in hoc Sacramento, & tamen non semper excitat contritionem perfectam, quāmvis subsequatur absolutione, ergo non disponit ad iustificationem faciendam media contritione perfecta, sed faciendam immediatè per Sacramentum ipsum. Et quidem si in Sacramento Pænitentia homo attritus, & legitime confessus, non iustificatur nisi media contritione perfecta, excitata per absolutionem, præsupposita attritione ad ipsam absolutionem, non posset moribundo, quāmvis iam attrito & confessio, conferri absolutione, si incidat in amittitam (quod est contra communem sensum, & ylum) quia in eo moribundo frustratur Sacramentum suo effectu, quia in illo nequit excitari contritio, media qua efficienda esset peccatorum remissio.

DIFFICULTAS III.

Vtrum attritio ad effectum Sacramenti Pænitentia sufficiens, debet esse existimata contritio perfecta.

Sotus in 4. dist. 18. quest. 3. art. 2. Victoria Relectione de Potestate Ecclesiæ, qu. 2. & Corduba lib. Quæstionum Theologicarum q. 2. partem affirmatiuam tueruntur. Quod probant duabus ultimis rationibus Difficultate precedente adducunt pro nostris aduersarij, quibus potius videbatur probari, necessarium esse veram contritionem, quām existimationem illius.

Paludanus verò in 4. dist. 19. q. 1. art. 2. Adria-nus in 4. quest. 5. de Confessione, Suarez disp. 20. Vasquez quest. 92. art. 1. dubio 2. Egidius qu. 62. Vasquez art. 1. dubio 2. & communiter Doctores partem Egidius negantur tradunt. Quod significat Tridentinum fess. 14. cap. 4. dum de attritione, nulla facta mentione dicta existimationis, ait disponere (subintelligit, sufficienter, & infallibiliter) ad impetrandam gratiam

gratiam in Sacramento Pœnitentia. Quod Tridentinum absque dubio adderet, si ea existimatio esset necessaria, cum doctrinaliter procedat, & intendat fideles instruere.

Et ratione probatur, quia existimatio, qua attritio indicatur contritio, nec est dispositio ad effectum Sacramenti Pœnitentiae, quia cum sit error quidam, esset indecens, quod a Christo instituere dispositio ad gratiam sanctificantem: nec attritio, quae est dispositio ad illam, aliquid boni positui afferit, quo attritio perficiatur, cum sit error: nec excusat pœnitentem a peccato aliquo, quod committeret non accedens constitutus, quia ex precepto teneatur accedere in statu gratiae, quia vero non est preceptum aliquod accedendi ad hoc Sacramentum in statu gratiae; quia non est preceptum positivum, quia de eo non constat; nec est preceptum naturale, quia si esset aliquod, maximè naturale diuinum, ortum ex natura Sacramenti Pœnitentiae, supposita institutione diuina illius, ut pœnitens dignè ad illud accederet; sed non est tale preceptum, quia Sacramentum Pœnitentiae institutum est pro spiritualiter mortuis, ac proinde ad illud non accedit indignè, qui accedit spiritualiter mortuis, & in statu peccati mortalis, si alias accedit cum dispositione sufficienti ad effectum illius, sicut scienter infirmus prudenter accedit ad medicinam, si accedit cum dispositione sufficiente ad effectum medicinae. Et sane si existimatio illa tantum deseruitur, ut pœnitens excusaretur a peccato contra preceptum aliquod contentionis, illa non esset necessaria; quia etiam sufficeret ignorantia aut inconsideratio inuincibilis talis precepti gratis admissi: quia qui scienter accederet attritus, ignorans, aut non considerans, inuincibiliter esse tale preceptum, excusaretur a peccato contra illud.

DIFFICULTAS IV.

Vtrum ad effectum Sacramenti Pœnitentiae sufficiat attritio, qua pœnitens dolet se non habere dolorem peccatorum.

Paludan. *Nauarthus.* **P**aludanus in 4. dist. 17. quæst. 11. art. 5. Nauarthus cap. 1. num. 18. & Sæ v. *Contritio*, pattem affirmatiuam tenuunt, quia in ea attritione virtualiter continetur dolor peccatorum.

Vasquez. *Filliarius.* **V**asquez verb. q. 92. art. 1. dub. 3. & Filliarius Tractatione 7. cap. 6. quæst. 2. partem negatiuam tradunt. Quam supponunt communiter Doctores, & significant Eugenius IV. in suo Decreto fidei, & Tridentinum less. i. 4. prefertum cap. 4. dum ad effectum huius Sacramentum requirunt dolorem de peccatis; quia dolor de defectu seu carentia doloris de peccatis, non est dolor de peccatis, non solum formaliter & expressè, ut patet, sed nec virtualiter & implicitè, quia peccatum, quod est obiectum ipsius doloris de peccato, non continetur in ipsa carentia doloris de peccato, quæ est obiectum illius alterius doloris; nec virtualiter, quia dolor ipse de carentia doloris peccati non continet virtualiter dolorem de peccato, quia dolor ille non sufficit ad efficaciter excitandum dolorem de peccato.

DIFFICULTAS V.

Ex quo motu debeat esse attritio, ut sufficiat ad effectum Sacramenti Pœnitentiae.

Conueniunt Doctores, attritionem & dolorem de peccatis ob malum aeternum (id est ob malum ad alteram vitam pertinens) ut ob turpitudinem seu malitiam peccati, vel ob penas alterius vitae, esse sufficientem ad effectum Sacramenti Pœnitentiae perciendum, ut exprimitur in Tridentino less. i. 4. cap. 4.

Est tamen difficultas, An ad id sufficiat attritio & dolor de peccatis ob malum temporale (id est ob malum ad presentem vitam pertinens) ut ob infamiam, vel ob nocumentum salutis, vel ob penam, sive pecuniariam sive corporalem, qua peccator damnatus est vel dammandus a iudice humano, vel ob similia.

Sotus in 4.d. 18. q. 3. art. 3. & Canus Relect. de *Sotus.* *Canus.* Pœnit. p. 5. partem affirmatiuam tuetur, quia ex una parte dolor iste potest esse honestus, & ex altera est ob malum infictum a Deo: quia quodcumque malum, excepta culpa, infigitur a Deo. Id tamen limitat Sotus, vt generaliter sit verum in omni attritione, quando existimatur contritio; & Canus, quando existimatur sufficere ad effectum Sacramenti Pœnitentiae.

Vasquez quæst. 92. art. 1. dub. 3. Suarez disp. 20. *Vasquez.* *Suarez.* *Reginald.* fact. 2. & Reginaldus lib. 3. fact. 2. partem negatiuam tradunt, quia malum temporale est motuum doloris, tam de bono quam de malo opere, & non excludens affectum peccati, qualis a Tridentino vbi supra requiritur, ut disponat ad perciendum effectum huius Sacramenti, nempe gratiam remissiunam peccatorum.

Ægidius vero disp. 4.n. 39. & Ochaga. Tract. 1. *Ægidius.* *Ochaga.* quæst. 18. docent, & merito, attritione & dolorem peccatorum ob malum temporale, cum respectu ad Deum, a quo immissum aut immittendum est in peccatum, id est, dolor de peccato, quia Deus ob illud immisit aut immittet dictum malum (ut verè fieri potest, quia quodcumque malum, quod non sit culpa a Deo immittitur) sufficere ad effectum Sacramenti Pœnitentiae; non vero ob malum temporale, ut aliunde eueniens aut euenterum absque respectu ad Deum. Ratio prioris partis est, quia dolor ob malum temporale modo dicto respiciens Deum (qua ratione quodammodo est aeternum, & ad alteram vitam pertinens) ex se non solum est honestus, sed etiam habet motuum, quod tantum est ad dolendum de peccato, & non ad dolendum de bono opere, & excludit affectum peccandi, quia Deus etiam ex malo punit peccatum, & non opus bonum. Et confirmatur haec ratio: quia dolor iste ut sic, oritur ex displicencia, aut ex metu peccatorum diuinarum, quem Tridentinum supponit sufficere ad effectum huius Sacramenti. Ratio vero posterioris partis est, quia dolor ob malum temporale, ut non respiciens Deum ut punitorum, sed ut aliunde proueniens, quamvis possit esse honestus, habet tamen motuum, quod potest esse ad dolendum de bono opere; quia etiam opus bonum potest esse occasio talis mali, & ob id ex se non excludit affectum peccandi, quod Tridentinum requirit in dolore, ut sufficieret disponat ad gratiam huius Sacramenti.

DIFFICULTAS VI.

*Utrum dolor ad effectum huius Sacra-
menti sufficiens, sit ordinis naturalis.*

Suarez.
Henriq.
Ægidius.

S Varez disp. 20. sect. 2. Henriquez 1. de Pœnitentia c. 26. & Ægidius disp. 4. dub. 5. docent, omnem dolorem, qui est sufficiens dispositio ad effectum Sacramenti Pœnitentiae, esse ordinis supernaturalis quoad substantiam, quia ad eum dolorem requirit auxilium gratiae, quod non requiritur nisi ad actum supernaturalium quoad substantiam.

Sotus.
Canus.
Vasquez.

Sotus vero in 4.d. 18. q. 3. art. 3. Canus Relectione de Pœnitentia p. 5. & Vasquez 1.2. disputatione 19. c. 4. docent, non omnem dolorem, qui est sufficiens dispositio ad effectum huius Sacramenti, esse supernaturalem quoad substantiam; & merito: quia ad id sufficit dolor conceptus ob turpitudinem seu malitiam peccati, sitam in dissonantia ad naturam rationalem, vt non eleuatam ad finem supernaturalem, & etiam dolor conceptus ex metu mali temporalis à Deo infligendi naturaliter etiam quoad modum: isti autem dolores sunt naturales quoad substantiam, quamvis sint alij quoad substantiam supernaturalium, non solum dolor qui est contritio perfecta, sed etiam alij qui solum sunt attrito, vt dolor qui est ob turpitudinem seu malitiam peccati sitam in dissonantia ad naturam rationalem, vt eleuatam & concium sanctorum, & dolor qui est ob amissionem gloriae.

Vasquez

Addimus vero, spem veniam (quæ etiam est dispositio necessaria ad effectum huius Sacramenti, nempe ad remissionem peccatorum) esse supernaturalem quoad substantiam, vt Vasquez aduerit, quia est ipsæ seu desideriæ adeptiæ gratiæ remissiæ peccatorum à Deo, supernaturaliter potente conferre illam.

Trident.

Ad rationem verò aduersiorum Sotus & Canus respondent, negando, ad omnem dolorem sufficiensem ad effectum huius Sacramenti requiri auxilium gratiae Dei; quia existimat, ad eum qui est ordinis naturalis, non requiri: immo tamen, & contra Tridentinum fest. 14. cap. 4. affirmans, dolorem sufficiendum ad dictum effectum esse donum Dei. Respondemus ergo, concedendo, ad omnem dolorem sufficiendum ad eum effectum requiri auxilium gratiae Dei; negamus tamen, non requiri ad dolorem ordinis naturalis (sicut generaliter requiritur ad omne opus bonum etiam ordinis naturalis) ad eum tamen sufficit auxilium ordinis naturalis quoad substantiam, de quolatè dicitur in Tractatu de Gratia.

DIFFICULTAS VII.

*Utrum dolor debeat esse omnium mortali-
um, vt sufficiat ad effectum Sacra-
menti Pœnitentiae.*

C Onueniunt Doctores, ad effectum Sacramenti Pœnitentiae percipiendum necessarium esse dolorem omnium mortalium, quæ non sunt remissa (quamvis obliterata sint) sive ob motuum generale omnia illa comprehendens, vt ob infernum, sive ob peculiares & proprias turpitu-

dines eorum. Et merito: quia adultis nullum remittitur peccatum mortale propria voluntate commissum, absque proprio actu pœnitentiae, sive formalis sive virtualis; unde ad remissionem cuiusvis mortalium in hoc Sacramento, in quo necessaria est expressa & formalis pœnitentia, non solum tamquam pars essentialis huius Sacramenti, sed etiam tamquam dispositio ad effectum illius, requiritur dolor cuiusvis illius: in hoc autem Sacramento (sicut etiam extra illud) non remittitur unum mortale sine alio; ergo ad effectum remissionis peccatorum mortalium facienda per hoc Sacramentum, requiritur dolor omnium eorum quæ remissa non sunt, etiam obliterorum, non tamquam pars essentialis huius Sacramenti, quia vt sic sufficit sit eorum, quorum est facta confessio (imò vt est dolor aliorum, non est pars, quia dolor tantum sit sensibilis per confessionem, ac proinde aptus vt sit pars essentialis huius Sacramenti sensibilis) sed tamquam dispositio ad effectum huius Sacramenti percipiendum, nempe ad remissionem peccatorum non remissorum, & ad gratiam remissam, ob rationem dictam, nempe quia adultis nullum remittitur peccatum mortale absque proprio actu pœnitentiae, sive formalis sive virtualis; & in hoc Sacramento absque expressa & formalis pœnitentia, etiam eorum quæ per accidens (id est absque eorum confessione) remittuntur.

Addidimus ad effectum Sacramenti Pœnitentiae percipiendum necessarium esse dolorem omnium mortalium quæ non sunt remissa. Primo, quia mortalium, quæ iam sunt remissa, sive per perfectam contritionem, sive per aliud præcedens Sacramentum, non est necessarius dolor ad effectum huius Sacramenti, nempe ad gratiam remissam peccatorum, nisi tantum eorum quorum sit confessio, & ex necessitate, quidam horum sit confessio, vt sunt illa quorum non est antea facta confessio, vel quia fuerunt obliterata, si remissa sunt per accidens per præcedens Sacramentum, vel quia remissa fuerunt per contritionem perfectam, quia horum sicut est necessaria confessio, etiam est necessarius dolor eorum, vt confessio sit vera accusatio qualis à Christo exigitur, non vero est necessarius eorum quæ iam sunt remissa, & non sit confessio eorum quia sunt obliterata, vel oblatum iusta causam, quamvis numquam sit confessio, quia tunc dolor non est necessarius vt pars huius Sacramenti, quia vt sic non est necessarius, nisi tantum eorum quorum sit confessio, dolor enim vt pars, & confessio semper conformatur quoad obiectum (quamvis non semper dolor vt dispositio, & confessio) nec est necessarius vt dispositio ad illorum remissionem, quia iam sunt remissa, nec ad gratiam remissam conferendam per Sacramentum, quia tunc ad eam gratiam sufficit vt dispositio, dolor eorum peccatorum quæ non sunt remissa, sive tunc sit confessio omnium eorum, sive tantum aliquorum, & non omnium, quia non est menioria omnium, vel ob aliam iustam causam.

Secundò id addidimus, nempe ad effectum Sacramenti Pœnitentiae percipiendum, necessarium esse dolorem omnium mortalium, quia ad eum non est necessarius dolor omnium veniam, etiam si eorum sit confessio, non solum quando alias sit confessio alicuius mortalium, vt pater (quamvis non sit remissio veniam, quorum non fuerit dolor) sed etiam quando tantum sit confessio veniam, quia

quia in hoc casu sufficit dolor aliquorum: in modo vnius tantum, quia ex una parte non sunt materia necessaria Sacramenti Pœnitentiae, & ex altera vnum potest remitti sine alio. Et idem quoad dolorem est de mortalibus antea legitimè confessis & dimissis, quando quis ea iterum confitetur. Quod autem non sit dolor omnium venialium, nec omnium mortalium quæ iam sunt remissa per confessionem, non obstat veritati verborum formæ absolutionis, quia hec forma non est vniuersalis, sed indefinita, & indefinitè profertur, ut tantum cadat supra peccata confessa, quorum sit sufficiens dolor, ut dicemus Disputatione VIII. Difficultate VI.

Addimus, dolorem sufficientem ad effectum pœnitentiae debere esse ita firmum & perfectum, ut excludat voluntatem & affectum peccandi, ut definitur in Tridentino less. 15. cap. 4. in fine; ac proinde virtualiter & implicitè includenter propositum efficax non peccandi in futurum, & hoc propositum in eo dolore inclusum, absque ex profilo proposito, ad eum effectum sufficiere, ut affirmant Bonacina disp. 5. q. 5. punct. 3. c. 3. & Laymannus tract. 6. c. 4. & supponunt Suarez disputatione 20. ad finem, & Filliuci Tract. 7. cap. 6. quæst. 10. & indicat Vasquez q. 92. art. 2. dub. vniuers. 21. & probabile censet Reginaldus lib. 5. c. 1. num. 8. & fatus indicat Tridentinum less. 14. cap. 4. dum ad effectum huius Sacramenti contentum est attritione excludente voluntatem peccandi, vnde quando in principio capituli 4. definit contritionem, prout abstrahit à perfecta & ab imperfetta (quam cap. 3. dixerat esse partem pœnitentiae) dicens esse dolorem ad detestacionem de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero, nomine propositi intelligit virtuale, ut Concilium ipsum se explicat in fine capituli, dum ad effectum Sacramenti Pœnitentiae contentum est attritione excludente voluntatem peccandi. Addit autem, cum proposito non peccandi, quanvis virtualiter continetur in dolore & detestatione, in qua consistit contritio, quia non in quocumque dolore & detestatione includitur, sed infirmo & efficaci. Vnde, quidquid dicant Egidius & Ochagavia, ad effectum huius Sacramenti non est necessarium, quod propositum, præterim virtuale, se extendat positivè ad plura peccata, quanvis dolor ipse in quo virtualiter includitur, aut ex quo oritur, quando est expressum, dum non adit voluntas peccandi mortaliter: sed sufficit propositum vitandi peccata similia eis quorum est dolor, seu non reincidendi in ea; quia propositum debet quoad obiectum correspondere dolori, in quo includitur, aut ex quo oritur. Id autem quod dicimus, nempe ad effectum huius Sacramenti non requiri propositum expressum vitâ peccata in futurum, intelligimus, etiam si ipsum peccare in futurum memorie occurat: quamvis verum sit, quod tunc penitens non poterit contineri, aut vix poterit, ab expresso proposito non peccandi in futurum. Nil hilominus quia res hæc est magni momenti, & securius est, propositum non peccandi mortaliter esse expressum, & extendi ad omnia mortalia, absoluere conandum est ad id, & persuadendum est pœnitentibus, præterim in confessione quæ creditur futura esse vltima.

Trident.

Bonacina.
Laymann.
Suarez.
Filliuci.
Vasquez.
Reginald.

DIFFICULTAS VIII.

Utrum ex defectu doloris Sacramentum Pœnitentiae possit esse informe.

Sacramentum illud dicitur informe, quod est essentialem perfectum & validum, sed infructuosum, & absque effectu gratiae.

Maior ergo in 4. dist. 17. quæst. 5. Gabriel q. 1. *Maior.*
art. 3. dub. 2. Adrianus quæst. 5. de Confessione, *Gabriel.*
dubio 5. Medina Cod. de Confessione, quæst. 20. *Adrian.*
de Confessione facta non iteranda, Vasquez q. 92. *Medina.*
ar. 2. Egidius dist. 4. dub. 5. Ochagavia Tract. 2. *Vasquez.*
q. 30. & Laymannus Tract. 6. ca 9. docent, Sacra- *Ochagavia.*
mentum Pœnitentiae non posse esse informe ex de- *Laymann.*
fictu doloris; quia dolor, qui requiritur & sufficit *ad* essentiam & valorē huius Sacramenti ut pars illius, etiam requiritur & sufficit ut dispositio ad effectum illius; ergo eo ipso quod est essentialem perfectum & validum, nequit ex defectu doloris esse infructuosum & absque effectu. Consequentia patet, Antecedens autem significari videtur in Tridentino less. 14. c. 3. & 4. quia postquam c. 3. *Trident.*
dixit, contritionem esse partem (subintelligit essentiam) Sacramenti Pœnitentiae, postea cap. 4. *ad* eamdem contritionem definit, quod sit, dolor ac detestatio de peccato commisso, cum proposito non peccandi de cetero: & eam dixit in contritionem perfectam, quam ait iustificare ante susceptionem huius Sacramenti; & in attritionem, conceptam ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex metu gehennæ & pœnarum, & de hac ait disponere (subintelligit sufficienter & infallibiliter) ad gratiam Dei in Sacramento Pœnitentiae imperrandam. Sunt ergo, dolorem requisitum & sufficiendum ad essentiam & valorem Sacramenti Pœnitentiae ut partem illius, etiam esse requisitum & sufficiendum ut dispositio ad effectum illius; cum dolorem, quem dixit esse partem huius Sacramenti, dicat etiam esse dispositionem ad gratiam & effectum illius.

S. Thomas vero in 4. d. 17. q. 3. ar. 4. quæstion. 1. *S. Thomas.*
Richardus art. 2. q. 8. Paludanus q. 8. Durandus *Richardus.*
q. 3. Sotus d. 18. q. 3. art. 2. Couarruas in cap. *Paludanus.*
Alma mater Nauarrus cap. 9. num. 13. Petrus *Durand.*
Sotus lect. 8. de Confessione, Suarez disputatione 20. *Sotus.*
secl. 5. Filliuci Tract. 7. q. 11. & plures alij do- *Couarruas.*
cent, Sacramentum Pœnitentiae, posse esse infor- *Nauarrus.*
me ex defectu doloris, & merito: quia dolor, qui *Pet. Sotus.*
requiritur ut dispositio ad effectum Sacramenti Pœnitentiae, non requiritur ad essentiam & valorem illius; ergo Sacramentum Pœnitentiae potest esse essentialem perfectum & validum, & absque effectu gratiae, ex defectu doloris ad effectum requiri, & non ad valorem. Consequentia patet, Antecedens autem, in quo est tota difficultas, varie probatur & declaratur ab Auctoriis huius nostræ opinionis: ex omnibus tamen corum probationibus & declarationibus illa solum nobis placet, quia vtuntur Suarez & Filliuci, nempe, quia ad essentiam & valorem huius Sacramenti non semper requiritur dolor ut pars, ita extensus & vniuersalis ex parte obiecti, ac requiritur ut dispositio ad effectum illius; quia ad effectum Sacramenti Pœnitentiae requiritur tamquam dispositio dolor omnium mortalium non remissorum, ut diximus Difficultate præcedenti, quia in Sacramento Pœnitentiae

Egidius.
Ochagavia.

nitentia nullum remittitur peccatum mortale propria voluntate commissum, absque proprio & expresso actu pœnitentia, tendente in illud saltus virtualiter, ob motuum etiam comprehendens illud; dolor vero ad essentiam & valorem Sacramenti requisitus tamquam pars, sufficit quod sit eorum mortaliū quorū sit confessio, & non requiritur quod sit aliorum quorum non sit confessio, vel ob obliuionem, vel ob aliam iustam causam. Imo ut eis horum quorum non sit confessio, nequit esse pars, quia dolor non est pars huius Sacramenti, nec ad eius essentiam pertinet, nisi quatenus sit sensibilis per confessionem: per hanc autem tantum sit sensibilis respectu eorum peccatorum quorum est ipsa confessio, ac proinde dolor est peccatorum quorum sit confessio, & etiam aliorum quorum non sit confessio, quamvis sit dispositio ut est omnium eorum, non tamen est pars, nisi ut est dolor eorum quorum sit confessio. In eo ergo pœnitente, qui commisit plura peccata mortalia, & non confitetur omnia, vel quia est oblitus aliorum, vel ob aliam iustam causam, & tantum habet dolorem eorum quae confitetur, sic Sacramentum erit essentialemente perfectum & validum (si alia non peccet mortaliter in non dolendo de omnibus, ut pote non peccare, si prudenter credit non habere alia peccata mortalia nisi ea quae confitetur, vel si credit aut scit se habere alia, non tamen credit se teneri dolere de alijs, ne frustret Sacramentum suo effectu, aut ad id non adiungit inaduentia non mortali) & erit in fructuosum & absque effectu, quia pœnitentia deficit dolor requisitus ut dispositio ad effectum Sacramenti, quia non habet dolorem omnium mortalium, absque quo non infundetur a Deo gratia remissio omnium, ne remittatur aliquod absque aliquo dolore illius.

Ad rationem ergo aduersariorum constat, Antecedens illius esse falsum. Ad probationem autem illius ex Tridentino respondemus, Tridentinum aut tantum significare, eudem dolorem, quod perfectione & motuum, qui sufficit ad essentiam Sacramenti Pœnitentiae ut partem, etiam sufficere ad effectum illius ut dispositio ad illum, quod est verum, non vero significare, eudem quod extensionem & vniuersalitatem ex parte obiecti ipsius doloris, qui sufficit ad essentiam, etiam sufficere ad effectum: aut si etiam hoc significat, tantum loqui de dolore ut parte essentialem Sacramenti, & de dolore ut dispositio ad effectum per se illius, quia idem dolor etiam quod extensionem, qui sufficit ut pars ad essentiam huius Sacramenti, etiam sufficit ut dispositio ad effectum per se, nempe ad remissionem peccatorum quorum sit confessio & absolutione, quia ad horum remissionem idem dolor, qui est pars, etiam est sufficiens dispositio; non vero ad remissionem aliorum quorum non sit confessio & absolutione, quia etiam ad horum remissionem est necessarius dolor ut dispositio, quamvis non ut pars, & quia absque his non possunt remitti alia quorum sit confessio & absolutione, id est ad horum remissionem etiam est necessarius dolor ut dispositio, non per se, sed per accidens, ut scilicet eorum remissio non impediatur.

Addimus, Sacramentum Pœnitentiae non tantum posse esse informe ex defectu doloris, sed etiam ex defectu fidei, & ex defectu actus spei veniam peccatorum, quia Sacramentum Pœnitentiae

potest recipi validè absque nouo actu fidei diuinae Dei iustificatoris, & ab ipso nouo actu spei veniam, & absque eis perseverantibus actu post aliud Sacramentum Pœnitentiae prius suscepsum: & tamen sic receptum non confert gratiam, quia quoties nouiter recipitur, requiritur tamquam noua dispositio actus spei veniam, ac proinde etiam actus fidei diuinae Dei iustificatoris, & veniam concedens, necessarius ad eum actu spei veniam: quamvis non sit necessarius, quod hic actus sit actu quando Sacramentum recipitur, sed sufficiat quod praecesserint, & non sint revocati. Quod autem Sacramentum Pœnitentiae possit validè recipi absque eis actibus nouiter elicitis, & absque eis actu perseverantibus post aliud Sacramentum Pœnitentiae prius suscepsum, constat; quia ex una parte dicti actus non sunt partes essentiales Sacramenti Pœnitentiae, nec sunt intentio recipiendi illud ut Sacramentum, & ex altera potest recipi absque illis, non peccando mortaliter in eorum omissione, si recipiatur absque illis ex ignorantia, aut cum ignorantia inuincibili, vel ex inconsideratione, aut cum inconsideratione naturali necessitatis eorum ad effectum Sacramenti. Sed an Sacramentum Pœnitentiae possit esse informe ex defectu integratis confessionis, dicemus Difficil. xi. Difficil. x.

DIFFICULTAS IX.

Vtrum Sacramentum Pœnitentiae informe operetur postea suum effectum, rece- dente fictione.

Sancius Thomas in 4. d. 17. quæst. 3. art. 4. S. Thom. quæstiunc. 1. Durandus quæst. 13. Canus R. Durandus lect. de Pœnit. p. 5. & Suarez disp. 20. sect. 5. par. Cas. tem affirmatiu[m] tuerunt, quia Sacramentum Baptismi id habet, quia est medium necessarium ad iustificationem ab originali, & ab actualibus mortalibus ante Baptismum commissis; ergo id etiam est concedendum Sacramento Pœnitentiae, quia est medium necessarium ad iustificationem a mortalibus post Baptismum commissis; alia peccata mortalia in Sacramento pœnitentiae informe confessi non necessariò remitterentur per Sacramentum Pœnitentiae, nec in re suscepsum, ut patet. Quia non per ipsum informe, ut patet; nec per aliud lequens, quia iam non est obligatio illa iterum confitendi; nec per Sacramentum Pœnitentiae in voto, quia contritio perfecta, per quam postea per se remitterentur, aut attritio, per quam simul cum Sacramento sequenti etiam per accidens remitterentur, non includunt votum iterum confitendi illa, quia non est obligatio iterum illa confitendi, utpote iam subiecta confessionis validæ & legitimæ.

Sotus vero in 4. d. 18. q. 3. art. 3. Medina Cod. Sotus de Confessione q. 20. de Confessione ficta iteran- Medina, & Vasquez q. 92. art. 3. dub. 4. partem negavit. Vasquez 3. parte, quæst. 69. art. 10. dum id tantum tribuit Baptismu, quo retractasse videtur quod in 4. dixerat) & merito: quia si Sacramentum Pœnitentiae informe haberet virtutem conferendi gratiam recedente fictione, eam tantum haberet ex institutione Christi. Nullo autem firmo fundamento constat, Christum eam virtutem tribuisse Sacramento Pœnitentiae informi, quia id non constat Scriptura,

Augst.
Scriptura, nec traditione, vt pater, nec testimonio Patrum, quia ex Patribus solus Augustinus lib. 10. de Baptismo parvulorum contra Donatistas c. 12. & lib. 3. cap. 13. id tantum tribuit Baptismo, & satius obiter, & non docendo, sed solum arguendo contra Donatistas, & non ob aliam rationem; si aliqua est, nisi quia ex via parte Baptismus est medium necessarium ad iustificationem ab originali, & ab alijs mortalibus ante Baptismum commissis, & ex altera parte iterari non potest: Sacramentum vero Pœnitentie, quamvis sit medium necessarium ad iustificationem a mortalibus post Baptismum commissis, tamen potest iterari; est ergo inter utrumque Sacramentum discrimen sufficiens, vt quamvis id tribuatur Baptismo, non debeat tribui Sacramento Pœnitentie.

Nihilominus etiam Sacramentum Pœnitentie informe, recende fitione, non operetur solum effectum, dicitur medium necessarium ad iustificationem a mortalibus in Sacramento informi confessis, non quia per ipsum informe in re susceptum, aut in voto, remittantur, quia tunc tantum remittuntur per se per contritionem perfectam, aut per accidens per attritionem simul cum Sacramento Pœnitentie sequente, non continentis votum confessionis illorum, quia non est obligatio illa iterum confitendi, cum iam sint legitimè confessi, sed quia non possent remitti, nisi re ipsa sufficiunt legitimè confessi, & subiecta clavibus Ecclesie, aut nisi medio voto illa confitendi & subiciendi.

Difficulatas x.

Vtrum dolor ad Sacramentum Pœnitentie necessarius debeat presupponi ad confessionem.

Egidius.
Ochagavia
A Egidius disp. 4. dub. 6. & Ochagavia Tract. 1. quæst. 18. docent, dolorem ad Sacramentum Pœnitentie requisitum debere antecedere confessionem, non solum prioritate naturæ, sed etiam temporis, alias Sacramentum futurum esse nullum. Et in primis quod debeat antecedere prioritate naturæ, probatur, quia explicatio peccatorum, ut sit pars essentialis huius Sacramenti, debet esse confessio & accusatio, cum hoc Sacramentum in statutum sit instar iudicij, & dolor esse debet sensibilis, cum sit pars Sacramenti sensibilis: sed si explicatio peccatorum non procedat ex dolore tamquam ex causa, non habebit rationem confessionis & accusacionis, sed pura narrationis, & dolor ipse non erit sensibilis, quia tantum sit sensibilis per confessionem, & per hanc nequit fieri talis, nisi tamquam per effectum ipsius doloris.

quia confessio non potest prodere & significare seu indicare dolorem nisi tamquam effectus ipsius doloris (eo modo quo fumus prodit & significat ignem) quia non potest tamquam purum signum significare dolorem, quia tamquam purum signum tantum significat peccata, & non nisi ex institutione hominum. Deinde quod dolor etiam tempore debeat antecedere confessionem, deducitur ex eo, quod dolor debeat esse causa confessionis, & eam antecedere prioritate naturæ & causalitatis, quia dolor sit in instanti, & confessio in tempore; ac proinde dolor ad minus debet esse in instanti immedio ante tempus in quo sit confessio.

Canus vero de Pœnitentia p. 5. Suarez disp. 20. *Cann.*
n. 31. Valquez quæst 84. art. 1. dub. 3. n. 21. *Fillius.*
cuius tract. 7. c. 6. q. 9. docent, & optimè, non esse *Suarez.*
necessarium, quod dolor ad Sacramentum Pœnitentie *Valquez.*
requisitus, presupponatur ad confessionem, *Fillius.*
sed sufficere quod antecedat absolutionem, etiam si tempore aliquo post confessionem eliciatur. Quod fideles communiter sentiunt, dum contenti sunt se habere dolorem ante absolutionem, & non raro post confessionem se ipsis ad dolorem excitant, vt eum tunc eliciant, vt si forte eum ante confessionem, aut in ipsa non haberent, non absoluantur absque dolore. Et sèpè pœnitentes, de quibus timetur absque dolore confiteri, excitantur à Confessariis post confessionem ad dolorem.

Quod etiam ratione constat, quia abque firmo fundamento, & absque necessitate exigitur antecedentia doloris ad confessionem, imo & actualis coexistens cum confessione: quia quod ab aduersariis adducitur, efficax non est; quia vt explicatio peccatorum si vera confessio & accusatio, & vt dolor fiat sensibilis, non sit necessarium quod explicatio peccatorum, quoad substantiam proueniat à dolore, sed sufficere quod ab eo proueniat, quoad rationem confessionis & accusationis, quod habere potest à dolore quamvis sequente, & postea elicitur, quia explicatio peccatorum per dolorem postea sequentem informata, & ipsi moraliter coniuncta, acquirit seu induit rationem confessionis & accusationis, quia ratione doloris sequentis explicatio peccatorum iam facta habet quod humiliat subiicitur absolutioni, ex quo acquirit & induit denominationem confessionis & accusationis, & fit apta & proportionata absolutioni, & consequenter dolor ipse per confessionem tamquam per suum effectum in ratione confessionis & accusationis sit sensibilis, & significatur & proditur sicut ignis per fumum.

Quanta autem coniunctio & similitas sit necessaria inter dolorem & confessionem, & inter has duas partes ex una parte, & inter absolutionem ex altera, disputamus in Tractatu de Sacramentis iuvenum, Disputat. 1. Difficul. 11.